

УДК 338.2:330.34:339.9](06)

Романюк Дарина,
студентка 3-го курсу спеціальності
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
romaniukdarina19@gmail.com

ВІДНОВЛЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

У воєнний період перед сферою малого та середнього бізнесу постає чимало викликів, основний з яких – вижити. Чимало підприємств припиняють свою діяльність через руйнування, зменшення ринків збуту, зменшення купівельної спроможності населення та «втрату» постачальників. Також для багатьох суб'єктів підприємництва в Україні, після початку повномасштабного вторгнення Росії, критичним моментом стало зростання курсу й стрімка інфляція.

Водночас варто зауважити, що малий та середній бізнес є одним із основних рушійних факторів економіки, тому саме цей сектор потребує підтримки від держави, приватних інвесторів та міжнародних організацій.

У перші тижні повномасштабної війни в Україні майже увесь бізнес зупинився, в основному не через руйнування, а через негативні прогнози. Для підтримки роботи малого та середнього бізнесу Уряд запустив кілька програм, в т.ч.: податкові пільги (звільнення від сплати ЄСВ в разі неотримання підприємцями доходу; звільнення від сплати екологічного та земельного податків на період воєнного стану та рік після нього для підприємств, які розташовані у місцях ведення бойових дій); скасування податкових перевірок для бізнесу тощо [1].

Також у червні 2022 року Уряд запусив економічну стратегію для відновлення бізнесу України, ця стратегія включає 8 програм, суть шести з яких полягає у безповоротній грантовій допомозі суб'єктам малого та середнього бізнесу.

Перша ініціатива – це мікрогранти на створення власного бізнесу, в межах якої держава планує здійснити безповоротні виплати для створення тисячі нових мікробізнесів. Також ця програма надає можливість взяти пільговий кредит у межах «5-7-9» [2].

Друга ініціатива стосується переробних підприємств, її суть полягає у наданні державних грантів на розвиток та створення переробних підприємства. Мова про деревообробку, меблеве виробництво, виробництво одягу чи фурнітури, будівельних матеріалів, аграрну переробку тощо. Грант можна буде витратити, зокрема, на придбання обладнання [2].

Ще дві програми з підтримки малого та середнього бізнесу стосуються агросектору. Зокрема вони передбачають наданні грантів на будівництво теплиць і висадку саджанців. Зокрема в межах цих програм планується зайняти близько 10 тисяч гектарів земель і побудувати 3 тисячі теплиць.

Також не варто забувати і про ІТ сферу, адже, на сьогодні, вона є одним із рушіїв, будь-якої економіки. Ця сфера потребує чимало інвестицій, саме тому Уряд ініціював створення на базі економічної стратегії по розвитку України двох програм із просування інформаційних технологій. Ці програми стосуються пошуку нових цікавих етапів й наданню грантів на їх розвиток, а також на надання грантів на навчання спеціалістів з графічного дизайну або інших технічних напрямів.

Ще однією з перешкод, яку потрібно подолати на шляху до відновлення та покращення роботи малого та середнього бізнесу є бюрократія. За цим напрямком ми знаходимось на правильному шляху, адже чимало послуг, зокрема й на отримання частини грантів, що передбаченні економічною стратегією для відновлення бізнесу, можна отримати через Дію.

Важливо не відкладати відновлення бізнесу та економіки в цілому на післявоєнний період, потрібно працювати вже. На сьогодні, Уряд запровадив чимало корисних ініціатив, що забезпечують виживання малого та середнього бізнесу в період війни, чимало з них варто було б залишити й вдосконалювати в післявоєнний період (як от надання грантів аграрній та технологічній сфері).

Потужним інструментом для розвитку малого та середнього підприємництва в умовах воєнного та повоєнного періодів є децентралізація. Проведена реформа, що визнана однією із найбільш успішних, надала можливість місцевим органам влади приймати рішення про інвестування коштів у розвиток підприємництва на місцевому рівні [4; 5]. Це може стати стимулом для інвесторів, які зацікавлені в підтримці малого та середнього підприємництва в регіоні. Для створення сприятливого бізнес середовища місцеві органи влади можуть розробити та впровадити політику підтримки малого та середнього підприємництва, наприклад, шляхом зниження ставок місцевих податків, спрощення процедур реєстрації бізнесу та інші заходи, що створять сприятливі умови для розвитку підприємництва в регіоні.

На сьогодні, під час воєнних дій в Україні, коли підприємці потребують додаткової підтримки для збереження свого бізнесу та збільшення прибутків, необхідно проводити зважену податкову політику. Після завершення війни, для прискорення відбудови сфери малого та середнього підприємництва, варто активно використовувати податковий механізм стимулювання. Зокрема запровадити податкові пільги для нових підприємств, які зареєструвалися протягом воєнного та повоєнного періодів. Це може зменшити фінансове навантаження на підприємців [5; 6]. А податкові кредити для малих та середніх підприємств стимулюватимуть інвестиції та сприятимуть створенню нових робочих місць.

Також варто зазначити, що вагомим кроком на шляху до відбудови економіки України, безперечно, стануть не лише державні гранти, а й міжнародна фінансова допомога. Для забезпечення ефективного повоєнного відновлення та довгострокового зростання української

економіки, частина міжнародної фінансової допомоги має бути спрямована на підтримку малого та середнього бізнесу в Україні [1].

У період повоєнного відновлення важливо не лише відновити сферу малого та середнього бізнесу, але й вивести її на новий рівень, шляхом впровадження принципів сталого розвитку та інклюзивного зростання [7; 8]. Принципи сталого розвитку, такі як захист довкілля, забезпечення соціальної справедливості та економічної стійкості, можуть допомогти забезпечити успішний розвиток малого та середнього бізнесу в повоєнний період. Інклюзивне зростання, яке забезпечує доступність та рівність у відносинах з державою, також є ключовим фактором в економічному розвитку малого та середнього бізнесу, зокрема для підтримки бізнесу, який належить жінкам, молодим підприємцям та іншим маргінальним групам.

Отже, малий та середній бізнес є важливим елементом економіки країни і підтримка його розвитку є необхідною для стабільного економічного розвитку. Під час війни малий та середній бізнес України зазнав значних втрат, однак, завдяки програмам та ініціативам, запровадженим урядом, зроблено кроки до підтримки цього сектору економіки.

Уряд запустив кілька програм, включаючи податкові пільги та безповоротну грантову допомогу суб'єктам малого та середнього бізнесу. Також у червні 2022 року було розроблено економічну стратегію для відновлення бізнесу України, яка включає в себе 8 програм.

Важливо продовжувати підтримувати малий та середній бізнес і вдосконалювати існуючі ініціативи для сталого розвитку економіки. Відновлення бізнесу в період післявоєнного відновлення є ключовим для стабільності економіки країни, тому варто продовжувати працювати в цьому напрямку і використовувати досвід, набутий під час воєнного періоду.

Список використаних джерел:

1. Шляхи підтримки малого та середнього бізнесу: світовий досвід для України. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/blog/hanna_yatsenko/522440_shlyahi_pidtrimki_malogo_seredno_go.html (дата звернення: 30.04.2023).
2. В Україні запускають нову економічну стратегію, яка діятиме в умовах війни. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3504179-v-ukraini-zapuskaut-novu-ekonomichnu-strategiu-aka-diatime-v-umovah-vijni.html> (дата звернення: 30.04.2023).
3. Не лише вистояти в умовах війни, а й розвиватися. Ухвалено оновлені ТОП-10 пріоритетів бізнесу. *Українська Рада Бізнесу*. URL: <https://urb.org.ua/ne-lishe-vistoyati-v-umovah-vijni-a-j-rozvivatisya-uhvaleno-opovleni-top-10-prioritetiv-biznesu/> (дата звернення: 30.04.2023).
4. Хомюк Н. Л. Перспективи розвитку підприємництва на сільських територіях в умовах децентралізації. *Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. конф. / відп. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 61–63.*
5. Цимбалюк І. О. Саморозвиток регіону на засадах інклюзивності в умовах фінансової децентралізації. *Збірник наукових праць ДонДУУ. 2019. № 4 (24). С. 69-80.*
6. Цимбалюк І. О. Особливості функціонування податкової системи України та оцінка її фіскальної ефективності. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. № 1 (17). С. 106-115.*
7. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О. Науковий базис формування теорії інклюзивного розвитку регіону. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. № 3 (23). С. 136-142. URL: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-03-136-142>*
8. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Хомюк Н. Л., Войчук М. В., Савчук А.Ю., Коломечюк В.В., Цимбалюк С.М. *Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання: монографія. Луцьк : Вежа-Друк. 2022. 514 с.*